

Alkuper. D. 212/17.9.2003

M

Muhos-Utajärvi ja Pulkkilä-Kestilä -moottorikelkkailureitit
Utajärven Roinilan ohituksen arkeologinen tarkastus
1. 11. 2002

Fil yo. Risto Nurmi

Abstrakti

1. 11. 2002 Tarkastettiin Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen toimeksiannosta Utajärven Roinilan kivistinen asuinpaikka ja sen ympäristö suunniteltua reittilinjausta mukaillen. Kohde ei edellytä muutoksia linjaukseen ja sen rakentamisessa tehtäviin toimenpiteisiin muutamia huomioita lukuun ottamatta.

Johdanto

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus rakentaa ylikunnallisia moottorikelkkareittejä Muhos-Utajärvi ja Pulkila-Kestilä -välille. Tämän johdosta ympäristökeskus on pyytänyt Museovirastolta reititystä koskevan lausunnon (liite 1). Lausunnon lisäksi Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus pyysi Oulun yliopistolta tarkastuskäynnin Utajärven Roinilan kohdalla olevan osin tuhoutuneen kivikautisen asuinpaikan ohitusta koskevien perustustöiden takia.

Tarkastus suoritettiin Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen toimeksiannosta 1. 11. 2002. Ympäristökeskus myös kustantaa tarkastuksesta aiheutuneet kulut. Tarkastuksen suoritti Fil. yo. Risto Nurmi Oulun yliopiston arkeologian laboratoriolta. Alue on inventoitu 1954 Matti Huurteen toimesta ja 1987 Simo Vanhatalon tarkastuksessa todettu osittain tuhoutuneeksi. Tarkastuksessa käytettiin peruskarttalehteä 3423 03 MURRONKYLÄ ja Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen toimittamaa 1:10000 mittakaavassa olevaa suunnitelmakarttaa (liite 2), johon suunniteltu reitti on merkitty.

Reitti tarkastettiin suunniteltua linjaa pitkin, eikä linjaukselta löytynyt mitään, mikä aiheuttaisi toimenpiteitä. Roinilan asuinpaikan kohdalla moottorikelkkareitti kulkee kynnöspeltoa pitkin.

Alueen luonne

Tarkastettu alue sijaitsee Oulujoen rantatörmällä. Ranta on pääasiassa peltoa ja asutusta. Kauempana rannasta linjaus kulkee ojan laitaa, jossa maan pinta laskee ja maaperä muuttuu märäksi lehtipuuvaltaiseksi sekametsäksi. Reitti palaa takaisin pellolle ja ylittää rautatien tasoristeyksen kautta. Tästä reitti jatkaa suoraan maantie 22:lle pitkin märkää varvikkovaltaista sekametsää, nousten Korkiakankaan kohdalla matalalle kivikkoiselle mäelle, joka on vastikään hakattu ja mätästetty. Maaperä oli tarkastuksen aikana roudassa ja sitä peitti ohut lumikerros.

Huomioita

Museovirasto on antamassaan lausunnossa todennut, ettei sillä ole asiasta huomautettavaa. Edellyttäen, ettei maanpintaan kajota millään lailla. Kelkkareitin rakentaminen kuitenkin vaatii pienimuotoista pohjan tasoittamista mm. kantojen poistoa ja suurien kivien poistamista. On suositeltavaa, että kannot poistetaan jyrsimellä, sillä repiminen aiheuttaa suuria maaliikuntoja, jotka

Museoviraston lausunnon mukaan ovat kiellettyjä. Tämä on myös paikan päällä, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen edustajan Kari Siekkisen kanssa, käydyn keskustelun mukaan rakennuttajalle edullisempi vaihtoehto. Korkiakankaan kohdalla reitillä on muutamia kiviä, jotka täytyy töiden yhteydessä siirtää. Tarkastuksessa todettiin, että alueella ei ole mitään mikä estäisi kivien liikuttelun. Huomattava on kuitenkin, että kivet siirretään maaperää mahdollisimman vähän rikkoen.

Oulussa 4. 11. 2002

Risto Nurmi

UTAJÄRVI ALAKYLÄ ROINILA

PERUSTIEDOT

MJ-tyyppi:	asuinpaikat
Tyypin rakenne:	kivikautinen asuinpaikka
Ajoitus:	Kivikautinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	-
Peruskartta:	3423 03 MURRONKYLÄ
Merkitty peruskartalle:	ei
Koordinaatit:	X=7187 28, Y=3468 22, Z= 75
Koordinaattiselite:	keskipiste
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	määrittelemätön
Etäisyystieto:	Utajärven kirkolta n. 4km länsiluoteeseen Oulujoen uoman etelärannalla

OMISTAJATIEDOT

Alue ja rekisterikylä:	Alakylä
Tila:	3:45
Omistaja:	Utajärven kunta
Osoite:	Laitilantie 5, PL 18, 91600 Utajärvi

ARKISTOTIEDOT

	Löydöt: KM 13600: 1-11, 13754: 1-4, PPM 615
M. Huurre	inv. 1954
M. Huurre	tark. 1955
S. Vanhatalo	tark 1955 1987

TARKASTUS 2002

Aika:	Fil. yo Risto Nurmi 1. 11. 2002
Karttaotteet:	3423 03 MURRONKYLÄ, 1:20000. Hki 1996. Suunnitelmakartta MUHOS-UTAJÄRVI, 1:10000. 7.12.2001.

LYHYT KOHDEKUVAUS

Kohde on osittain tuhoutunut kivikautinen asuinpaikka Utajärven Alakylässä Hoitokodin takana olevalla rinteellä ja viereisellä pellolla. Rinne on nykyään Hoitokodin pihamaata ja pelto viljelyskäytössä.

TUTKIMUSKERTOMUS

Kohde sijaitsee Utajärven alakylässä Oulujoen etelätörmällä Roinilan kartanon takapihalla ja viereisellä pellolla. Alue on inventoitu vuonna 1954 ja tarkastettu 1955 ja 1987. Vuoden 2002 tarkastus tehtiin alueen ohittavan moottorikelkkareittiyömaan vaatimien töiden takia. Maaperä oli vuodenajasta johtuen jäässä ja alueella oli ohut kerros lunta. Mitään muinaisjäännöksen viittaavaa

ei tämän takia pystytty toteamaan. Kelkkareitin rakentaminen ei kuitenkaan kohteen kohdalla vaadi
maan muokkausta.

Luokitusehdotus: 2. Kohteen arvon selvittäminen vaatii tarkempia tutkimuksia.

Oulussa 4. 11. 2002

Risto Nurmi

MUSEOVIRASTO / MUSEIVERKET
ARKEOLOGIAN OSASTO / ARKEOLOGISKA AVDELNINGEN

PVM / DATUM

DRNO / DNR

14. 8. 2001

166/304/2001

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus/
Kari Siekkinen
PL 124
90101 OULU

VIITE / REFERENS lausuntopyyntö nro 25.6.2001 ja puhelinkeskustelu Piikkinen/Torvinen, viimeksi 10.8.2001

ASIA / ÄRENDE **MUHOS-UTAJÄRVI JA PULKKILA-KESTILÄ
MOOTTORIKELKKAILUREITIT**

Museovirasto on tunustunut asiakohdassa mainittuja moottorikelkkailureittejä koskevaan aineistoon ja toteaa sen johdosta seuraavan.

Muhos-Utajärvi -reitti alkaa Tuppukylästä Muhosjoen varrelta ja päättyy Oulujoen varteen Utajärven Roinilassa. Museoviraston arkeologian osaston arkiston tietojen nojalla reitin linjaus sivuaa muinaismuistolain (295/63) tarkoittamaa ja rauhoittamaa kiinteää muinaisjäännöstä kohdetta Utajärvi 85, Roinila Oulujoen etelärannalla. Kysymyksessä on ilmeisesti suurimmaksi osaksi uihoutunut kivikautinen asuinpaikka vanhainkodin itäpuolisella alueella. Lisäksi kivikautisia esineitä on löydetty Roinilan itäpuolelta joen molemmilta rannoilta, kohteet Utajärvi 23, Lerkka ja Utajärvi 76, Kalmosaaren "lähistö".

Mikäli Muhos-Utajärvi -reitti voidaan toteuttaa Utajärvi - Muhos -maantien (mt. 22) ja Oulujoen välisellä alueella maanpintaan millään lailla kajoamatta, ei Museovirastolla ole huomauttamista mainitun moottorikelkkailureitin linjauksen johdosta.

Pulkkila - Kestilä -reitti alkaa Pulkkilan kylätaajaman pohjoispuolelta, kiertää Uljuan altaan etelä- ja itäpuolitse, ylittää Siikajoen Pihkalanrannassa, kaartaa kohti Kestilä-Temmes -tieltä, jonka ylittää Kangasjärven pohjoispuolella ja kääntyy kaakkoon noudattaen mainitun tien linjausta ja päättyy Kestilän taajamaan.

Arkistotietojen nojalla reitin varrella tai lähituntumassa ei tunneta kiinteitä muinaisjäännöksiä, joten Museovirastolla ei ole huomauttamista reitin linjauksen johdosta.

Kestilän muinaisjäännösinventoinnissa vuonna 1996 havaittiin Maksinharjun lounaaseen viettävällä rinteellä n. 100 m:n matkalla merkkejä kivikautisesta asuinpaikasta, samoin tästä 300 - 700 m luoteeseen, kohde Kestilä 33, Maksinharju. Korkkudestaan päätellen, n. 97, 5 m mpy. kysymyksessä on esikeraamisen ajan asuinpaikka. Sama harjujakso jatkuu saman korkeutena luoteeseen. Maastotarkastuksia ei Maksinharjua edempänä luoteessa ole tehty. Myös tällä alueella saattaa olla jäänteitä esihistoriallisesta asutuksesta. Tämän vuoksi Museovirasto tekee maastotarkastuksia paikassa, jossa Pulkkila - Kestilä -kelkkareitti ylittää harjujakson, samoin harjun lounaispuolella Kallioselän kaakkoisosassa, jonka poikki reitti on linjattu. Tarkastuksen helpottamiseksi Museovirasto esittää, että reitin linjaus ko. kohdassa merkitään maastoon vielä kuhuvan muokauden aikana.

Mikäli maastotarkastuksen yhteydessä havaitaan merkkejä esihistoriallisesta asutuksesta saa reitin suunnittelija asiasta tiedon ensi tilassa.

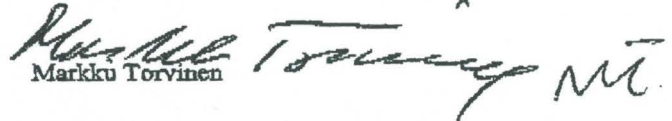
muhos-utajärvi ja pulkkila-kestilä
moott.k.reitit.doc

Tietoja Pohjois-Pohjanmaan kiinteistä muinaisjäännöksistä saa Museoviraston ohella Pohjois-Pohjanmaan liiton julkaisemista muinaisjäännöshuetteloista, joiden viimeinen, 4. osa on kuitenkin vielä painossa. Kaikessa maankäytössä, myöskin moottorikelkkareittejä suunniteltaessa on tarkoin otettava selkoa suunnitteluvaiheen mahdollisten kiinteiden muinaisjäännösten sijainnista, jotta vältetään muinaisjäännösten vahingoittamiselta, jollainen valitettava tapahtuma on jo satunut Yliklimingin Latokankaalla Pohjois-Pohjanmaa ympäristökeskuksen linjaamaa kelkkailureittiä rakennettaessa. Vahingoittaminen on tapahtunut tietojemme mukaan alkuvuodesta 2000.

Yli-intendentti

Mariamne Schauman-Lönnqvist

Tutkija

Markku Torvinen

MTO/mta

